

Vuoden 2023 talousarvion laadintaohje ja talousarvioraami

Kh 15.08.2022 § 170

Valmistelija

Kunnanjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen, 050 307 6114, talous- ja hallintosihteeri Henna Breilin, 040 5908 235

Julkisen talouden suunnitelman ja kuntatalousohjelman 2023-2026 valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen on kehyskaudella lähellä neutraalia. Kuntien valtionosuudet ovat vuonna 2023 noin 5,4 mrd.euroa, josta peruspalevlujen valtionosuus on n. 2,7 mrd.euroa ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet noin 1,3 mrd. euroa. Verotulomenetysten korvaukset ovat noin 0,8 mrd. euroa ja muut valtionosuudet yhteensä noin 0,6 mrd. euroa. Valtionosuuksiin tehdään 2,5 prosentin indeksitarkistus vuonna 2023.

Osana hallituksen sopimia 370 milj. euron uudelleenkohdennuksia kuntien valtionosuuksien tasoa alennetaan 24 milj. eurolla ja kuntien yhdistymisavustuksien tasoa alennetaan 9 milj. eurolla vuodesta 2023 lähtien.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä myös kuntien verotulomenetysten korvaukset laskevat voimakkaasti, kun noin 70 prosenttia kuntien verotulomenetysten korvauksista siirretään hyvinvointialueiden rahoitukseen vuonna 2023. Verotulomenetysten korvaukset ovat vuonna 2023 yhteensä noin 0,8 mrd. euroa. Vuoteen 2022 verrattuna korvausten taso laskee noin 1,9 mrd. eurolla.

Valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta ei tehdä lähivuosina, sillä sote-uudistuksen yhteydessä peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin tehdyn siirtymäsäännöksen mukaan kustannustenjaon tarkistus tehdään seuraavan kerran vasta valtion vuoden 2025 talousarvion yhteydessä.

Vuonna 2023 jatketaan hallitusohjelman mukaisia uudistuksia, joiden rahoitus nostaa valtionosuuksien tasoa. Peruspalvelujen valtionosuutta lisätään 8,8 milj. eurolla varhaiskasvatuksen tukea koskevaan varhaiskasvatuslain muutokseen ja 1 milj. eurolla oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyen. Valtionosuuksissa huomioidaan uusina lakisääteisinä tehtävinä myös kuntien ja hyvinvointialueiden muodostamat alueelliset opiskelijahuollon yhteistyöryhmät sekä kuntien velvollisuus laatia opiskeluhoitosuunnitelmat. Lisäksi sote-uudistuksesta johtuen aikaisemmin kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistunut lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan rahoitusosuuteen liittyvä 22,5 milj. euron vähennys poistuu vuodesta 2023 alkaen. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia kasvattavat puolestaan lisääntynyt maahanmuutto sekä ammatillisen koulutuksen rahoituspohjan vahvistaminen, johon kohdennetaan kunnille vuosittain 37 milj. euroa vuodesta 2023 alkaen.

Valmisteilla oleva TE-palvelujen siirtoa kuntiin koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syyskuussa 2022 ja palvelujen järjestämisvastuu siirtyisi kunnille vuoden 2024 aikana. Kuitenkin lausuntokierroksen jälkeen TE-uudistuksen alkamisajankohdaksi esitettiin 1.1.2025.

Jotta TE-palveluiden järjestämisestä kuntapohjaisesti voidaan saada lisää kokemuksia, hallitus on esittänyt työllisyyden kuntakokeilulain voimassaoloa jatkettavaksi 31.12.2024 asti. Työllisyyden kuntakokeiluihin osallistuu yhteensä 25 kokeilualuetta ja 118 kuntaa.

Hallitusohjelman mukainen kiinteistöveron kehittämishanke on edelleen käynnissä ja etenee siten, että arvostusmenetelmät uudistetaan sekä maapohjien että rakennusten osalta. Uuden järjestelmän mukaiset verotusarvot on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2024 kiinteistöverotuksessa.

Energian hinnan nousun vaikutusten kompensoimiseksi työmatkavähennystä korotetaan määräaikaisesti vuoden 2022 verotuksessa. Muutos vähentää kunnallisverotuloja arviolta noin 101 milj. euroa vuonna 2022. Vuonna 2023 tulee voimaan ikäihmisten korotettu työtulovähennys, minkä lisäksi perhevapaalla verovuoden aikana olleen työmatkakuluvähennyksen omavastuuta alennetaan vastaavasti kuin työttömillä. Muutosten arvioidaan vähentävän kunnallisveron tuottoa 3 milj. eurolla vuonna 2023. Toisaalta kunnallisverotuksen invalidivähennys poistuu vuonna 2023, mikä kasvattaa kuntien vuotuisia verotuloja 11 milj. eurolla. Kehyskauden kuntien verotuottoihin vaikuttavat myös aikaisemmin voimaan tulleet määräaikaiset muutokset. Hallitusohjelman mukaisesti kuntatalouteen vaikuttavat veroperustemuutokset kompensoidaan nettomääräisesti. Kaivosveron käyttöönotto puolestaan lisää kuntien vuotuisia verotuloja noin 15 milj. euroa vuodesta 2023 alkaen.

Kuntatalouden menot pysyvät koko tarkastelujaksolla 2022—2026 hieman tuloja suurempina lukuun ottamatta vuotta 2023, jolloin sote-uudistuksen kuntien verotuloja leikkaava vaikutus ei näy vielä täysimääräisesti kunnallisja yhteisöverotuloissa. Vuosikate riittää kattamaan poistot kaikkina tarkasteluvuosina painelaskelmassa. Kuntatalouden tilanne helpottuu sote-uudistuksen myötä nopeimmin kasvavien menojen siirtyessä pois kuntien vastuulta. Tämä ei kuitenkaan merkitse, että kuntatalouden rakenteelliset ongelmat olisi täysin selätetty. Kuntataloudessa tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien rakenteellisten uudistusten tarve säilyy sote-uudistuksen jälkeenkin, sillä menojen ja tulojen välillä on rakenteellinen epätasapaino. Sote- ja pelastustoimen palveluiden siirtyessä hyvinvointialueille kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menoja sopeuttamalla kaventuvat. Samanaikaisesti investointitarpeet pysyvät kuitenkin mm. muuttoliikkeen ja rakennuskannan iän vuoksi mittavina

Vuoden 2023 talousarvion laadintaohje on laadittu vuoden 2021 tilinpäätöksen, vuoden 2022 talousarvion ja vuotta 2023 koskevien taloudellisten ennusteiden ja kehitysnäkymien perusteella.

Talousarvioraami on laadittu lain velvoittaman alijäämän kattamisen aikataulun mukaisesti. Toivakan kunnan alijäämä on oltava katettuna 31.12.2024 mennessä. Vuoden 2023 talousarvioraamin tulos on n. 1 milj. euroa ylijäämäinen.

Talousarvion 2023 ja taloussuunnitelmavuosien 2024-2026 tavoitteiden tulee noudattaa Toivakan kunnan helmikuussa 2022 hyväksyttyä kuntastrategiaa.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää hyväksyä liitteenä olevan talousarvion laadintaohjeen ja antaa sen ohjeeksi lautakunnille vuoden 2023 talousarvion valmistelua varten.

Kunnanjohtajan kokouksessa tekemä muutosehdotus:

Kunnanhallitus päättää palauttaa asian uudelleen valmisteluun.

Päätös Hyväksyttiin yksimielisesti.

Kh 22.08.2022 § 185

Valmistelija Kunnanjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen, 050 307 6114, talous- ja hallintosihteeri Henna Breilin, 040 5908 235

Vuoden 2023 talousarvioraamiin on tehty muutoksia käyttötalousmenoihin ottamalla huomioon koulukuljetuksien uudet hinnat, sähkön hinnannousu ja yleinen kustannusten nousu.

Epävarmuutta aiheuttaa vuoden 2023 valtionosuudet. Talousarvioraamissa oleva valtionosuus perustuu Valtiovarainministeriön 8.7.2022 laskentaan. Valtionosuuslaskennan tarkistukset tehdään elokuun 2022 aikana. Talousarvioraamin yli-/alijäämässä on otettu huomioon mahdollisesti pienenevät valtionosuudet.

Esittelijä Kunnanjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen

Päätösehdotus Kunnanhallitus päättää hyväksyä liitteenä olevan talousarvion laadintaohjeen ja antaa sen ohjeeksi lautakunnille vuoden 2023 talousarvion valmistelua varten.

Päätös Hyväksyttiin yksimielisesti.

Tarltk 29.09.2022 § 72
188/02.02.00/2022

Valmistelija puheenjohtaja Juha Juusela, 050 552 4582

Tarkastuslautakunnan menoraami on 18 000 €.

Esittelijä

Päätösehdotus Tarkastuslautakunta merkitsee tiedokseen vuoden 2023 talousarvion laadintaohjeen ja talousarvioraamin.

Päätös Merkittiin tiedoksi.